

КПСС-эй ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ ТУХАЙ ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгддэр, Улаан-Удэдэ КПСС-эй обкомной комитетэд XIII пленум боложо үнгэрбэ. Обкомной пленум имэ асуудалнуудыг хараба: КПСС-эй обкомной аппаратдай бүридэл хувилах тухай, обкомной партийна XXXIV конференци дээрэ хэгдэх элидхэл баталла. Түрүүшын асуудалаар партинь обкомной нэгдэх секретарь А. М. Беляков үг хэлэ.

Бүхэсоюзна XIX партийна конференци, «Партийна аппаратын хувилах шэнхдэх гол шухала шэлэлхүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай нийлмн (1988 он) Пленумий эригтэнүүдэй ёһоор КПСС-эй Бурядай обкомной аппаратдай бүридэл тухай тогтоол КПСС-эй обкомной пленум абаа. Обкомной 13 таһагай зургааннь болоулагдаа. Обкомной аппарат 30 партиньээр хороо гэхэ гү, али 67 харюусалгата хүдэлмэрилшэ үлөө.

КПСС-эй Бурядай обкомной аппаратай шэнх бүридэлдэ имэ таһагууд байгуулагдаа: эмхидхэлэй-партийна болон кадрнуудай хүдэлмэрин, үзэл сурталай, социальн-экономическа, аграрна, гүрэнэй-хуули ёһоной, юрэнхы, хэрэгүүдэ эрхилэлгын управлени. КПСС-эй обкомной дэргэдхэй партийна комисси үлөөдөө.

КПСС-эй обкомной штадта шэнх тушаалнууд бим болоо. Нэрлэлэй, инспекторнууд, харюусалгата эмхидхэгшэ, консультантууд. Инспекторнуудай бүлэг КПСС-эй обкомной секретариатай хүтэлбэри доро хүдэлхэ юм.

Харюусалгата эмхидхэгшэд эмхидхэлэй-партийна болон кадрнуудай хүдэлмэрин таһагай бүридэлдэ оруулагдаа. Тэднээр территориальна партийна организацинуудта хүдэлмэри ябуулаха юм. Тинхэдэ консультантууд партийна хүдэлмэрин гол шухала асуудалнуудыг зохион хараалха, согсолхо, партийна комитетүүдэд методическа туһаламжа үзүүлхэ юм.

Шэнх бүридэл аппаратай хүдэлмэрин олон аргануудыг үндэһөөр хувилах байна. Тэрэ хадаа хувиаларни политическэ олон аргануудыг шэнхдэхэ, КПСС-эй горкомнууд болон райкомнуудтай партийна эхмн организацинуудтай холбоо бэхжүүлхэ, тэднээр улам эхэ туһа үзүүлэхэ байна. Улаань КПСС-эй обкомной тоосотой элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ хэлхэ. Пленумий эмхидхэлэн бүлэгүүдэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ, бүхыдөө 32 хүн үг хэлэ. Пленумий пленарна зүбшэн дээрэ эдэ бүлэгүүдэд зүбшөө КПСС-эй райкомной нэгдэхэ секретарьнар үг хэлэ: Советскэ — В. П. Грехов, Железнодоржко — А. Н. Колдунов, Октябрьскэ — И. А. Антаскин, Эдэн — А. А. Иванов, Хэжэнгын — К. Д. Лубсандоржиев, Хаягтын — А. Г. Нечаев, Хураханай — Ю. И. Алексеев.

Энэ асуудалаар КПСС-эй обкомной пленум имэ тогтоол батална абаа: 1. КПСС-эй обкомной тоосотой элидхэл баталха. 2. Бурядай обкомной партийна организацин тоосотой-хувиалтын XXXIV конференци дээрэ тоосотой элидхэл хэбхэнь КПСС-эй обкомной нэгдэхэ секретарь А. М. Беляков ба даалгахэ. 3. КПСС-эй горкомнууд болон райкомнуудай дамжуулан, обкомной партийна организацин делегатуудыг, партийна организацинуудыг болон районнуудай партийна-ажахын эдэбхитэдэ тоосотой элидхэлэй танилцуулаха.

Обкомной партийна конференци дээрэ шалгалтын комиссин хэгэ тоосотой элидхэл хаража үзүүлэн обкомной партийна организацин шалгалтын комиссин асэдадн болобо. Тус комиссин тоосотой элидхэл хэбхэнь тэрэнэй түрүүлэлшэ Ф. И. Ченкировт даалгагдаа.

Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй

УКАЗ
НУХЭР В. Ф. ПОТЕХИНИН БУРЯДАЙ АССР-эй МИНИСТР-НУУДЭЙ СОВЕДАЙ ХЭРЭГҮҮДЭЙ ЭРХИЛЭГШЫН ТУШААЛДА ТОМИЛХ ТУХАЙ

Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиум ниггэжэ тогтооно:
нухэр Потехин Виктор Филипповиче Бурядай АССР-эй Министрнуудэй Советэй хэрэгүүдэ эрхилэгшын тушаалда томилхо.

Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгш К. ШОМОВ. Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЧИНОВ.

Улаан-Удэ, Советүүдэй байшан, 1988 оной декабриин 8.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ КОМИССИИ

Арменийн ССР-эй газарай хүдэлэлгын хойшолонгуудыг усадхаха, хойдогошдотой туһа хүргэхэ талаар нийтэ-союзна хүдэлмэрин тааруулаха табишын тула КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссин хувиалтын XXXIV конференци дээрэ түрүүлэгш Н. И. Рыжков түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссийн байгуулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гүшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. С. Слюнков, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гүшүүндэ кандидат, ССР-эй оборонны министр Д. Т. Язов, ССР-эй Министрнуудэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшон Ю. П. Баталин, Л. А. Воронин комиссин бүридэлдэ ороно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссийн Ереван ошохобо декабриин 7-ной хүнн Москваа мордобо.

Комисси декабриин 8-най үглөөгүүр Ереван ерээжэ, аюул усаал болон нотат руу ошоон байна.

ШЭНЭ ТАСС НОНИН

ЗАКАВКАЗИДА ГАЗАР ХҮДЭЛЭЭ

Декабриин 7-до Москвагай сагаар 10 час 41 минутадэ Арменийн хойто районнуудта газар эхээр хүдэлөө, 12 баллаи шалгалтаар абжа үзэхэдэ, элчидхэлэй нийлмн баллаа дээшэ хүсэтэйгөөр хүдэлөө. Энэнь нүүлэй 80 жэлдэ Кавказ дээрэ газарай эгэл эх хүсэтэйгөөр хүдэлэн ушар болоно.

Арменийн зарим районнуудта нилээн эхэ хандарал хэгдэ, олон хүнүүдэй ами наһан таһараа, шархатаһан хүнүүд бим. Ленинкан, Кировкан, горлодууд, мүн тэршэлэн Спитакска, Степанаванска, Амасиска, Гукасянска районнууд илангаяа эхээр хойдогошдотой байна.

Мүн баха Ереванда болон Тбилисидэ, Азербайджанай ССР-эй, Дагестанай АССР-эй болон Чечено-Ингушай АССР-эй зарим районнуудта газар хүдэлэн байгаа.

Газарай хүдэлэлгын уршаг хойшолонгуудыг усадхаһын тула ССР-эй Министрнуудэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо Б. Е. Щербина түрүүтэй правительствена комиссийн байгуулагдаа. Республиканска зургаануудтай хамта тус комиссийн абаралгын хүдэлмэри эмхидхэхын, хойдогошдотой хүнүүдэ туһаламжа үзүүлхын, хүнүүдэ гэр байраар ба элэс хоолоор хангахын тула хэрэгтэй бүхы хэмжээнүүдэ абана. Хүнүүдэй ажаминар хангахыг объектнууд түрүүшын ээлхэндэ хэргэнэ элэгдэнэ. Сэрэгэй поарда-ленинүүд болон гранданска оборонны бүридэлгэнүүдэй хамта нэгдэлгын ба абаралгын хүдэлмэрилшэ хүнүүдэ һайн дураараа хүдэлнэ. Гай тохдорхой тохололдон районнуудта медицинскэ бригадануудта элэгдэ.

[ТАСС].

М. С. Горбачевый Нью-Йорк ерээд байһан ушарһаа США-гай президент Р. Рейган, США-гай вице-президент Дж. Буш, США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Шульц гэгшэд Вашингтон-хоо ерхэн байна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин, ССР-эй Верховно Советэй Президиумай Түрүүлэгшын хүндэлдэ США-гай президент сайналга эмхидхэхэ. США-гай эрхэнүүд хамгаалха поарда-ленин орлогод Гаверно-Рейган арал дээрэ хоёр гүрэнэй хүтэлбэрилшэдэй табдахи уулзалга болобо.

Орожо хайрлыт, Президент Рейган!

Орожо хайрлыт, Генеральна секретарь Горбачев! Имэ хүндэмүүш уршаггар США-гай болон ССР-эй хүтэлбэрилшэдэ энэхидэ уршаггар байна.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ, И. МАКУРНИН, В. ЧЕРНЫШЕВ, В. ШИШКИН.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

Нью-Йорк хото, 1988 оной декабриин 7.

БҮРЯДАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДАЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДАЙ ОРГАН

1921 оной
21-нөө гарана.

№ 283. (18006)

1988 оной декабриин 9, пятница

Сэн 3 мүн.

ГЭЛ НАЙДАБАРИ-АМГАЛАН ИДАЛАЙ ГОЛ ЭШЭ ҮНДЭХЭН

(ТАСС). Алба-

мбүрээсг дэлхэйн үргэн эхэ районнууд: Инди, Хятад, Япон, Бразили гэхэ мэтын томо эхэ гүрэнүүд, эхэ, жирийн ба багаше ороннууд сэг үргэлжэ эдб-хитэйгээр хабаадаха ёһотой. Энэ ушар мүнөө уеын бодото байдалһаа үндэһэтэй "эжэ М. С. Горбачев үгээ үргэлжлүүлбэ. Сэрэгэй-политическэ, экономическа, эрдэм-техникин, экологическа, гуманитарна халбаринуудта шэнэ арга боломжоннууд ООН-ой урда нэгдэжэ байна гэжэ М. С. Горбачев тэрэнэй үүргэдэ тогтожо хэлэхэдэ тэмдэглээ.

Гадаадын үри шэри хадаа эгээл орбо хурса асуудалнуудай нэгэниин мүн. Эгээл булар хүгжэлэн ороннуудай үри шэриэс түлэхэ болзорын Советскэ Союз удаан сэг соо, 100 жэл хүртээр, хойшолуулахаар, зарим ушарта тэрэниин бүрин хүсэдөөр болуулахаар бэлэн юм. Хүгжэжэ байгаа бүсэд ороннууд тушаа хэлэхэ болоо наа, Советскэ Союз имэ юмжэ хаража үзэхэ дүрдэ. Тэднэй түд бүрин экономика хүжэлтн үрэ дүн-гүднээ дулаидаха, эднэй тусхай үри шэри түлүүлэхэ хизаарлаха гү, али түлбэринүүдэй горной хубиень удаан болзороор хойшолуулаха. Худалдаа наймаанай банкнуудта үри шэриин хороохо, хүгжэжэ байгаа ороннуудай гэхэ гү, али гүрбэдхэй дэлхэйн үри шэриин горимшуулаха, дэлүүр арга хэрэгсэлүүднээ, тэрэ тоодо үри шэриин буулгатай гар тухай улсхоорондын тусхай шэлгэлтэй эхмн зургаань байгуулгыг правительствын зүгһөө дэмжэхэ тухай худалдаа наймаанай ба хүгжэлтын талаар ООН-ой комиссиин хандалһа мүн лэ дээрхээр хараалгадана.

Улсхоорондын экономическа аюулгүй байдал гансал буу эбсэгүүднээ хураалгатай бэш, харин дэлхэйн байгалида тохолоуулагдаха байһан аюулыг зурсуулгатай нягта холбоотой юм гэжэ М. С. Горбачев саашадаа тэмдэглээ. Энэнтэй дашарамдуулан, экологическа туһаламжа үзүүлхэ түб ООН-ой дэргэдэ байгуулаха шухала бэш гү — гэжэ боломжолхыг тэрэ дүрдэ хэлэ. Байгалийн оршон байдалай эрид муудалһан нотагуудта нэгдэлгэдэй улсхоорондын булгуулангын дары түргөөр эхэгээ гэгшэ тэрэнэй уялга болохо байна. Байгалийн хойно-хоо хиналта тогтожо зорилготой улсхоорондын замбуулиной лаборатори гү, али замбуулиной жоолодогдогдог станци зохион бүтээгдэхэ Советскэ Союз хабаадахаар бэлэн лэ.

Афганистандахи байдалда М. С. Горбачев дэлгэрэнгүй гэгшэ тогтожо хэлэхэдэ, нояб-рда абанан тогтоолоо имэ тодорхой хэмжээнүүдэ нэмэхын Генеральна Ассамблейдэ дурдадха:

1989 оной январин 1-нээ хаа хаангүй дай байдалаа, бүхы дотоолыг аюулгануудыг буулгануудыг бүрин хүсэдөөр болоулаха, тинхэдэ хөөрлөөхүүдэй үлдэ хоорондоо зуршан Афганистанай бүлгэлүүлгэдэй ээмдэгдэ байһан бүхы газар нотагуудыг хиналтадаа абха; энэнтэй тааралдуулан тэрэл үдэрһөө хоорондоо хөмөротой бүхы талыг буу эбсэгээр хангалгыг болоулаха. Генеральна Ас-

самблейн тогтоол соо хараалгадан үргэн эхэ үндэһэ хуури дээрэ правительствын тогтоогдожо байха үедэ амгалан байдал хангахэ талаар ООН-ой хүсээнүүдэ Кабул болон ороной бусад стратегическэ түбүүдэ элэгдэхэ. Афганистанда нейтралитет олгохо, дайнай байдалһаа гаргахэ талаар улсхоорондын конференци үнгэрэхэ тухай суртал буулгануудыг дары түргөөр буулгуулгэдэ туһалаха гүйлгатайгаар ООН-ой Генеральна секретариата бидэ мүн лэ хандана.

40 жэлэй урда тээ, 1948 оной декабриин 10-да, хүнэй эрхэ-нүүдэй бүгдэ нийтын деклараци баталагдан абтаа һэн гэжэ М. С. Горбачев хануулаа. Эрхтэднэгтэ эрхэнуудыг сахын, хамгаалхын тула өөһдөө таарамжалтай эрхэ байдалаа улам хайжаруулаха гэжэ энэ ой тэмдэглэхэ талаар гүрэн бүхэндэ эгээл бүтэмжтэй арга болоно гэжэ тэрэ мэдүүлэ. Социалист хуули ёһотой гүрэннээ байгуулаха хэрэгтэ бидэ гүнзгэ эхэ хубилтануудыг хэжэ байһада гэжэ тэрэ үгээ үргэлжлүүлбэ. Хэдэн шэнэ хуулинууд бэлдэгдэ гэхэ гү, али дүргэдэгдэ байна. Совет демократи горимшуулагдаһан бата бэх үнэлэхэ хууриатай болохо юм. Шанам муургал тухай, олондо ноуингүйгөөр нэгдэсэлгэ тухай, нийтын нэгдэлүүд болон эхмхүүд тухай, мүн бусад олон актиуд тухай хөөрлөөдөн болоно. Политическэ ба шаажан муургал талар үзэл бодолойгоо түлөө түрмэдэ хаагдаһан хүнүүд үгн. Имэ ушар шалгалтануудад муурдэхэ мүшхэхэ али бүхы явдалыг усадхын зайсуулан нэмэлт арга боломжоннууд шэнэ хуулинуудтай проект соо оруулагдаха хараалгадана. Уловоин кодексдо хубилтануудыг оруулаха проект бэлдэгдэхэ, зүбшэн хэлсэлгэдэ бэлдэгдэхэ юм. Тусхайбал, хэ-нэлтын үгээл дээдэ хэмжээнүүд хэрэгсэлгэдэ, хабалтай статынууд шэнээр хаража үзэгдэхэ.

Политическэ асуудалнуудыг амгалат политическэ арга хэрэгсэлүүдээр, хүнэй эжабай-далда хабалтай асуудалыг ган-сал энэрхы сэдхэлэй ёһо гүр-нүүдээр шиндхэхэ гэжэшэ манай гол зорилго болоно.

Буу эбсэгүүднээ хураалгын асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдэ, буу эбсэгүүднээ үрди-лэлэ бүтээгдэхэ имгалат ө-лөдгөө хамгаалха аргатай эбс-сэг хэрэгсэлүүдтэй байха гол ёһон тээшэ эрид эриэлтэ хэгэ гэгшэ шэнэ түхтэй бодото бай-далай үг зорилго болоно гэжэ М. С. Горбачев буу эбсэг-үүднээ хураалгын асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдэ тэмдэглэ-лэ. Энэ ушарыг гансал үгөө-рөө бэшэ, харин болото хэрэг-сэгдэ бэхжүүлээр бэлэн бай-һана совет хүтэлбэри үшөө дахин элирхэйлэн хурауулыг шиндэхэ гэжэ тэрэ үгээ үргэлжлүүлбэ. Зэбсэгтэ Хүс-э-нүүдэ хороохо тухай шиндхэ-бэри Советскэ Союз аббаа гэжэ мүнөө тааната мэдээсжэ шадхаха байна. Ойрын хоёр жэлэй хугасаа соо тэднэй тоо 800 мянган хүнөөр хөөрөгдөхө, оройн буу эбсэгүүдэй хэмжээн горитойгоор хангадха. Венэ-дэхи уулзалга дээрэ боложо байһан хөөрлөөдөнүүдтэ хэбэ-гүйгөөр Советскэ Союз нэгэ талаһаа имэ хооронгуудыг хэгэ байна. Варшавска Дого-ворой талаар манай союзни-гуудтай зүбшэн хэлсэгжэ, 1991

он болотор 6 танкова дивизиие ГДР-һээ, Чехословакияһа, Вен-грийнэ гаргажа, тэднине тараа-ха шиндхэбэри аббадхи. Эдэ ороннуудта байлгадагаар булзг совет сэргүүднээ десантно-штурмовой болон бусад хэдэн содиненинүүд, частнууд, тэрэ тоодо иишэ тишэнь хаяг-дага десантна частнууд буу эбсэгүүдтээ, сэргэй техни-кэтээ мүн лэ гаргадаха юм. Эдэ ороннуудта байрладаг со-вет сэргүүд 50 мянган хүнөөр, харин буу эбсэгүүд 5 мянган танкаар хороогдохо. Мүнөө дээрэ манай союзнигуудай газар дээрэ байруулагдадаг бүхы совет дивизиинууд шэн-ээр бүридүүлэгдэхэ. Тэднээр мүнөөнхынхөө ондоо байгуу-лалтатай болохо. Танкинуудай олоор гаргадаһанһаа уламжа-лан, тэдэ хамгаалхы шэнхэ-тэй болохо байна.

Тинхэдэ хамта ССР-эй Е-вроподохы хубида байрлуул-ладаг сэргүүдэй, буу эбсэг-үүдэй тоо хороогдоби. Ма-най ороной энэ хубида, Евро-по түбидхэй манай союзнигууд-тай газар дайда дээрэ Совет Зэбсэгтэ Хүсэнууд 10 мянган танкаар, 8,5 мянган артилле-рийн түхээрлэгүүдээр, сэргэ-гэй 800 самолетуудаар хороо-гдохо юм.

Эдэ хоёр жэлэй хугасаа соо бидэ оронхойгоо Азийн хуби-дахи зэбсэгтэ хүсэнуудэй бу-лгэлүүлгэдэ мүн лэ эрид хо-роохо байһада. Монголой Арадай Республикын прави-тельстватай зүбшэн хэлсэлгэ-нэй ёһоор, тэндэ сэг зураар байл-гадаг совет сэргүүдэй гор-ной хубиин эгшэ орондоо бу-сажа эрхэгшэ.

Совет хүтэлбэрилшэдэ тон хангалгын предприятинуудай, шухала удаа шанартай имэ шиндхэбэригүүдэ баталан абхадаха, бүхы социалист об-ществого гүнзгэргөөр хубил-ган шэнхдэхэ байһан өрдэ зонойгоо хангал болонго, ху-билгэ эрмэлзлэнь элирхэйлэн гэршэлэн. Оронхойгоо өөри-нөө хамгаалха хүснэ ССР-эй болон тэрэнэй союзнигуудай аюулгүй байдалда халданка орохоо һэдэлгэ хэйнхышэ гар-гагшай хэмжээнтэйгээр бариха байха ёһотойгоо.

Улсхоорондын харилаануудта дайн сэргэтэ бэлдэхэ явдалһаа һэргилхын тула имэ хуулига хэгдэхэ, үшөө нэгэ шухала асуудалда — зэбсэг-лэгийн экономикадоо буу эбсэг хураалгын экономикадоо орохо асуудалда дэлхэйн хамтаралы анхаралыг хандуулаха гэж нэм-ди. Экономическа реформын хэмжээгээр сэргэй промиш-ленностиин ондоо шэлгэлтэй болохо дотоолын түсбэ зо-хожо үгэхөөр, мүн 1989 оной туршада 2—3 оборонно пред-приятинуудыг ондоо шэлгэл-тэй болохо тусууудыг тур-шалга болон бэлдхээр Со-ветскэ Союз өөрингөө тала-һаа бэлэн.

Сэрэгэй промишленностида хүдэлхэн мэргэжлэдхэ ажал-да оруулаха дүн дүршлөө, мүн сэргэй промишленностиин хэ-рэгсэл түхээрлэгүүднээ, буу-шанууд ба барилганынудыг гражданска үйлдэрнүүд хэ-рэглэхэ дүн дүршлөө толил-хоор бидэ бэлэнди. Бүхы гү-рэнүүдэй, энэ түрүүн сэргэй эхэ гүрэнүүдтэй энэ талаар өөһдүнгөө национальна тус-бүүднээ ООН-до дамжуулан үгөө наань, һайн һэн. Эрдэм-тэдэй бүлэг бүридхэхэ, энэ асуудалнуудыг бүхы дээрнэ, мүн тусхай ороннуудта тааруу-

лааган бүлэгтэ гүнзгэ шаналал гашуу-далаа мэдүүлхэ хүснэб.

СССР-эй Министрнуудэй Советэй Түрүүлэгш Н. И. Рыжковтой энэ нахан хоёр-лэдхэбэ. Политбюрогой шиндхэрээр тэр-нэй хүтэлбэри доро правительствена комис-сийн байгуулагдаа, гай тохдорхой дайралдаа хүнүүдэ шухала туһа хүргэхэ талаар бодото хэмжээнүүдэ дэри түргөөр абжа захалба.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Энэ хүндэ хүшэр үе сагта бүхы оромной таанатай хамта гэжэ элигэжэ байхыгтай хүснэб.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумай Түрүүлэгш М. С. ГОРБАЧЕВ.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИ ДЕЛЕГАТ

Валерий Петрович Михайлов

локомобиль-вагон заварилгын заводой электровагонно цехтэ бригадирээр хүдэлдэг юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилшэ бригадэда 3 хүн ажаллана. Вагоной аккумуляторнуудыг тэднээр за-варилдаг. Багахан энэ кол-лектив түсбэтэ даабарияа ам-жалтатай дүргэжэ, цехэй бү-сад бригадануудай дунда дэл-гэрхэн социалист мурсондэ шалгарна. Валерий Петрович цех соогоо хүндэтэй хүн юм. Сүг хүдэлдэг нүхэднэй тэрэ-ниин цехэй партийна органи-зацин секретарьар хунаган байна. Партинь Железнодорж-ко райкомной тоосотой хунал-тын конференци дээрэ тэрэ областой партиноконференциин делегатаар хунагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. П. Михай-лов.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИ ДЕЛЕГАТ

Валерий Петрович Михайлов

локомобиль-вагон заварилгын заводой электровагонно цехтэ бригадирээр хүдэлдэг юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилшэ бригадэда 3 хүн ажаллана. Вагоной аккумуляторнуудыг тэднээр за-варилдаг. Багахан энэ кол-лектив түсбэтэ даабарияа ам-жалтатай дүргэжэ, цехэй бү-сад бригадануудай дунда дэл-гэрхэн социалист мурсондэ шалгарна. Валерий Петрович цех соогоо хүндэтэй хүн юм. Сүг хүдэлдэг нүхэднэй тэрэ-ниин цехэй партийна органи-зацин секретарьар хунаган байна. Партинь Железнодорж-ко райкомной тоосотой хунал-тын конференци дээрэ тэрэ областой партиноконференциин делегатаар хунагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. П. Михай-лов.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

В. ГАРМАЕВАЙ зураг.

енд дурдабал, нэгдэхээр, элүүр хамгаалгыг хүтэлбэрлэлт, тусалга, мундас, өвөр, нолмоло болго, СССР-ийн Элүүр хамгаалгын министрство энэ талаар олон захираа гарганхай. Бүх асуудлуудыг

ӨЛӨН ХАНДАСА ШУХАЛА

шигдхэлгээ дээрээхээ бууха, зохиолгодохо баш, харин союзна, автономно министрство үнүүдт, областной управлениүүдт нотаг нотагтаа шиндэхын тулада бажуулагдах болобо.

Тийн эмнэлгын эмхи зургаануудай хүтэлбэрлэлтэд кадрова, финансва болон бусад асуудалуудад шиндхээ эрх олгогдобо гэсээ. Штатуудай хороогодо. Министрствын хэмжээнд тэрэ 30 процентд хүрэнэ. Наяын сагта манай болонийн дэргэд ахмад мэргэжлээдэй штаб байгуулагдах.

Акушерско-гинекологическа албанданай хубилалтанууд болохо байна. Энэ юу гэхэд, гинекологи акушерско албан талалагдах, манай болонийн бүрдэлдэ ороно. Олон нэвчин мэргэжлээдэй болонийн чада байхад, үбшнэгтэд тухайт бшуу.

Медицинын эмхинуудай мунгөр хангагдсын талаар сөөд дээрээ хэс хөөрлөөдөн гарал. Ороной национальн олзо оршооо үлээдэ байхан мунгэн

нагаа хангалтагтай байн байха нэм? Харин мунгөн энэ байдал эрд хубилга. Элүүр хамгаалха хэрэгтэ 1995 он хүртээ 190 миллиард тухирин номологдобо. Энэ мунгэ зүбөөр эдлэлгэ — манай нэхэлэй хэрэг.

Делегатууд энэндээ эхэл барлаа бэлэй. Үг хэлэнхүн бүхэн энэ зөөрине богонихо саг соо үрэхтэйгээр ашаглахыг урьалаа нэн. Энэ хэс сөөдын табиган зорилгонуудыг бозлуулгэ ганса медикуудай хэрэг бэшэ, харин парти, правительствын, хүтэлбэрлэх тушаалтадай, бүх хүн зоний амин шуухала хэрэг гэж делегатууд тэмдэглээ. Үнэхөөрөөшье тиймэ манай ороной хүн зоний бэвчин элүүр энх байлгын 15 процентын медицинхээ дулидагда. Бэвчинхүн хүн зоний ажлаудайгаа, эдэ хоолноо, ажаллаад газарын эрх байдалаа болодог юм. Тиймхээд предпринимүүд, албан зургаанууд болон эмхинуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрлэлтэд кадрнуудайгаа бэвчигам

Энэ гүрэндээ аша тухатай. Энэ асуудал тухай академик Амосов онсо тогтоо нэн.

Манай болонийн оорын поликлиниктэй, Тэнданай үдэр соо 180 хүн хангагдахад арун дээрээ 600—700 хүн болоно. Иймэ байдлада хангалгын шанар эрд муудана. Эзэлдэг талмай дээрээ үбшэ таниха, аргалха томо-томо аппаратура тодоххо шадхагүй байнабди. Хэрбээ арбан гурбадахи, дүрбэдэх табан жэлнүүдт энэ асуудалтай шиндхэгдээгүй нээ, республикийн хүн зонин хангалга байн болохогүй. Шэнэ аппаратура хэрэглэх, шэнэ онол аргуудыг тэмдэглэх, үнэхөөрөөшье тиймэ манай ороной хүн зоний бэвчин элүүр энх байлгын 15 процентын медицинхээ дулидагда. Бэвчинхүн хүн зоний ажлаудайгаа, эдэ хоолноо, ажаллаад газарын эрх байдалаа болодог юм. Тиймхээд предпринимүүд, албан зургаанууд болон эмхинуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрлэлтэд кадрнуудайгаа бэвчигам

Саашан хэлэхэд, цехоо-территориальн гуримаар ханга тусхай албани, үхйбүүд хангалга найжаруулха, врачнуудай мэргэжэл шадхабди дээрээхээ эрд найжаруулха тухай үргэн хөөрлөөдөн болоо нэн. Эдэ бүгэдэ тухай дээрхгүйгээр хөөрхэ болоо нээ, тэн хэзэ материал болоо. Хүнийн найнаар аргалгын тула медицинн хүдэлмэрлэлтэд нэн түрүүн өөшөө хубилха ёһотой гэж бүгэдэ найн ойлгоо нэмди.

Саашанхи ажалдаа бригадна гуримаар хүлэлхэ арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шуухала. Мунгөн үедэ 14 подразделениимэй имэ аргаар хүдэлнэ. Аша тухан хэлсэнтэй хэз байна. Энэ үбшнэгтэй тулоо хамгын хөрюулсаг дээршнэ. Үүсэхөөд юу хэлэлтэйб гэхэд, сөөдын шиндхэбэрлүүд бодото байдалдаа нэбтэрүүлхэ, хүн зоний элүүр хамгаалгыг хүжөөлгын 2000 он хүртээхи тул шигэлхүүднэ. Бээлуулхын гол үдэрхөө үдэртэ оролдохо болонобди. Мунгөн үеын врач дулаахан сэдхэлтэй, зөөт хандасатай байха ёһотой.

Н. Селешин перемиктэ республиканска больницын ахмад врач.

В. А. Обручевой түрэнөөр 125 жэлэй ойдо

БАРИН ГАТАЛАН ЗАМ

майскын молибденей, Холгройн элүүр, Бурхунын химическ сээр, мабосын хэбтэшинүүдэй элүүрхээ геолог-бээрэлгын хүдэлмэри хэбтэ нэн. Д. Э. Чыденова, Н. К. Нефедова, М. Н. Хулугов, П. И. Налетов, В. П. Плотинов болон бусад бээрэлгын хүдэлмэри хүтэлбэрлөө.

Бээ даан геологическа управлениин 1957 ондо байгуулагдахад 1980 ондо «Бурятгеология» нэгдэл болгодоно) республикийн газарай бүр гаялж түсбэй ёһоор, эршэмтэйгээр шинжэлгэдэ эхилээ. Гушан жэлэй туршад геолог-бээрэлгын хүдэлмэрин хэмжээн 7,9 миллион түргэһөө 33 миллиондо хүртээдэ, колонкоо, механикча үрэмдэлгын, хансаб, шурф малагын, геологическ, геологическ шинжэлхүүдэй хэмжээн эрд дээршүүлгэдэ нэн байха юм. Богон саг соо республикийн газарта дунда масштабтай геологическа булгарби хэгдэжэ, рудатай рактонуд, хэбтэшинүүд элүүрхээдэ нэн. Эхэ хэмжээнэй геолог-бээрэлгын хүдэлмэри хэзэ түрүүшын ээлхэнэй газар тодорхойлоо хэрэгтэ Н. Б. Бардаханов, В. П. Арсентьев, П. Б. Ламатанов, В. И. Дубченко, Д. Ц. Цыренов, П. В. Осokin болон бусад суглуулхан материалнууд туна хургэһан байна.

Геологическ карта зоёхо, хэбтэшинүүдэй бээрэлхээ гадна олон институудай тэрэ тоодо СССР-эй АН-ай Сибириин отделеинин Бурядай эрдэмэй түбэй Геологийн институтай мэргэжлээдэй суг нэгдэлэй тематическа партинуудай хүдэлмэрлэлтэд газарай магматизм, тектоника, стратиграфи болон металлогени үзэхэ талаар шинжэлгэнүүд хэгдээ. Н. А. Флоренсов, Л. И. Салоп, Д. Желсабин, Е. В. Павловский, А. Н. Булгаков, С. А. Гуров, В. В. Скрипкин, Н. Е. Матюхин, В. М. Скоблов, Ц. О. Очиров, В. И. Давидов гэгшэд энэ хэрэгтэ горитой хубитаа оруулхан байна.

Ашагта малтамалуудай томо хэбтэшинүүдэй нээлгэ республикийн газарай геологическа байгуулалжа шинжэлхэ, нэгдэлэй коллективэй тогтонихо хэрэгтэ хэз үүрээ нүөө үзүүлээ. Энэ хүдэлмэри геологическа, геофизигүүдт, хүдэлмэрлэлтэд ёһотой нургуул болохо үгөө нэн. Я. М. Яблочкин, В. И. Игнатович болон бусад 1957—1963 онуудта Оретиканска хэбтэжэ, К. Г. Башта, М. Е. Замощиков 1960—1967 онуудта Молодежнин хризотил-асбестын хэбтэжэ элүүрхээ бээрэлгын хүдэлмэри хэз нэн.

В. П. Мещеров, В. Н. Костенко гэгшэдэй хүтэлбэри доор геофизигүүд, геологуд Байгал-Амарай түмэр замэй зонодо бээрэлхэ хэжэ, 1968 ондо Холдиниско полиметаллуудай хэбтэжэ элүүрхээ бэлэй. Черемшанска кварцад хэбтэжэ 1966 ондо элүүрхээ хэжэ, 1972 ондо хэм хэмжээнин тодорхойлогдон байна. Гадна молибден, плаваикова шпайд, нүүрэнэй, ба

рилгын материалнуудай, газарай гүн соохи унахай хэбтэшинүүд олдохо, СССР-эй Нөөтүмэй талгай бээрэлгын мителтэ баталагдаһан юм. «Бурятгеология» нэгдэлэй коллектив гуша гаран жэлэй туршад ашагта малтамалуудай 47, нотагтай үйлдбэрлэйн хэрэгжэжэ 130 хэбтэжэ элүүрхээ, СССР-эй Министруудай Советай дэргэдэй Гүрэнэй комиссида баталагдаһанхай.

Республикийн газарай гүн соохи баялгинуудыг шинжэлхэдэ тулһан амжалтыгаа түлөө нэгдэлэй коллектив Ажалай Улаан Тугай орденөөр шагнагдаһан юм. Нэгдэлэй бүлэг хүдэлмэрлэлтэд СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаһан юм. Р. С. Тарасовада Социалист Ажалай Геройин, 12 хүнд СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, 5 хүнд «РСФСР-эй габьяата геолог» гэгшэн хүндэтгэ нэр зэргэ олгогдоо нэн. Нэгдэлэй хүтэлбэрлэлтэдөөр Х. М. Цыренова, В. Н. Силаева, В. М. Зубарева, Ю. И. Щеголикин, А. С. Фильков экспедицинуудай, талгайнуудай хүтэлбэрлэлтэдэй коллективүүдэй хүдэлмэри найнаар эмхидхэнхээ ашаар үндэр дунгүуд туйлагдажэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Нэгдэлэй коллективэй зоёхохи ёһоор, оролдосотой бээрэлхэ ажаллаһанай ашаар республикийн минерально-түүхэй эдэй бата үндэжэ һууритай болоо.

Гэбшье геолог-бээрэлгын хүдэлмэрин үедэ элдэб бэрээшлүүд ушарһан, дутуу дунданууд үзэгдэһан байна. Жэжээхэдэ, зарим ашагта малтамалууд ашаг үрэггүйгээр бээрэлхэ, колонкоо үрэмдэлгэ хэгдээ, халбарин дунда эрэггын хэмжээнхээ гэгдэһан байнабди. Ажахи эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдлада ажаллаһан бээрэлхээ хүдэлмэри дутагдалтайгаар хэжэ, 1987 ондо экономическа дунгүуд асошолуулагда. Тэнгээ ашаг олзо абаха түсбөө дүүргэжэ шадхагүйбди.

Байгша оной эхнээхэ нэгдэлэй коллектив ажахи дүүрэн тоосоной эрхэ байдлада хүдэлнэ. Энэ хугасаа соо техник-экономическа гол дунгүуд найжаруула. Ингэжэ геологическа, экономическа хүдэлмэрин ашаг үр дээршүүлхэ арга олгогдоно гэсээ.

Зүүн Сибириэй гүрэнэй геологическа албанай байгуулалдаһан сагһаа хойшо энэ хэз нотагтай геологическа байгуулалжа хүсэд шинжэлгэдэ, арадай ажахи олонхи халбариннуудай саададаа хүжээхэ минерально-түүхэй эдэй үндэжэ һуури байгуулагда. Мунгөн олон хэбтэжэ промышленна аргаар ашаглагдахэ байна. Минерально-түүхэй эд ашгала, шарнуулуудад үлээдхгүй, экологическа сээр технологи хэрэглэх хэрэгтэй.

П. ШОБОГОВ, нэгдэлэй геолог, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат

В. ЛЬВОВ, нэгдэлэй ахмад геолог

Л. ЯКИМОВ, нэгдэлэй геолог-геофизическ талгай начальник.

ВРАЧНУУДАЙ ХИНАЛТА ДОРО

Зүүн Сибириин технологическа институтай поликлиникын коллектив найнаар хүдэлмэргэдэ олондо мэдээжэ юм. Энэ дэ олон врачнууд, медфельдшернууд эрхимээр ажалладаг. Тэдэнэй тоодо шүд аргалдаг врач Л. Б. Башкуева оролдог байна.

Поликлиникын физиотерапевтеска кабинетэд эргэдхээ ходоодо найнаар утгажэ абагдэ юм гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тус кабинетдээ даагша С. К. Цыренова ажалдаа хөрюулсаталгайгаар хандаг хүдэлмэрилгэлшдэ хэжэ юм.

Технологическа институт өврын санатори-профилакторитой. Тус профилакториуд студентууд ажаха, эмшлүүлгэдэ, сүлөөтэй сагта амардаг.

Врач-ординатор Л. Г. Раднаева (аругууд дээр) профилакториуд эргэдхээ зөөлхөөр хандаг, талгай зохиод эрхэ байдал олгохо гэжэ оролддог. Студентуудыг һуралсалһан найжаруулгүүд арга-аруулаа талаар хэмжээнүүд энэ дэ абагдэ. Студентууд врачнуудай саг үргэлжин хиналта доро һурдаг байна.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЯ фототекст.

СОВЕТ ХҮҮГЭДЭЙ ФОНДЫН ШАН

МОСКВА. (ТАСС). В. И. Ленинэй нэрэмжтэ совет хүүгэдэй фонд юрзэ бүсын шан тогтообо: «Хүүхдүүдэй амин наһын аршалан абааралгын үедэ эрэлхэ зориг, шэн габьяа гарганахай тулоо». Өөрөөрөө амин наһа хайрлангүй, үхйбүүдэй аршалан абааралгын аша тухада баатаршала гарганахэ сэдүүлгэдэ энэ шон олгогдохэ байна.

Орджоникидзе хотын 42-доху нургуулин багша Н. Ефимова, СССР-эй Гүрэнэй аюулгүйгэ сахижа комитетэй хүдэлмэрлэлтшэ подполковник Е. Шереметев имэ шангай түрүүшын лауреадууд болобо.

Шэн габьяа гарганахэ эдэ хүүхдэ имэ шанда хүртээ, гэжэ тус фондын прелавениин түрүүлгээ, үрэн зоёхолбо А.

Лиханова хөөрэнэ. Энэ хадаа мунгэн баш, харин хүндтэ шан болоно. Тэрэнэй лауреадууд диплом, энгэртээ зүүхэ тэмдэг абаха. Орджоникидзе хотод телеграмма элгээгээбди. Нургуушад үбэлэй амаралтын үедэ Москвагай Кремль соо шэжэлгэдэгдэ ёлгодо халбадхыны бүхэ үхйбүүднэ, тэрэнэй эрэлхэ зоригтой бөгшөө энэ телеграмма соогоо урибабди.

БҮХЫ ҮНДЭХЭ НҮУРИ БИИ

НЬЮ-ИОРК. Советскэ Союзтай аша үрэхтэй ажаллуулхын тула, манай ороноудай хоорондох харилсаа найжаруулхын тула мааньда бүхы үндэхэ һуури бии гэжэ США-гай ундаахи президент Дэвид Р. Форд гэдэ һанай. Би тон үнэн зурхэнхоо хандана гэжэ хариусахаб гэжэ вице-президент тэмдэглээ.

Тингээ Техасай нефть-промышленник Роберт Мосбакер США-гай худалдаа наймаанай министр болохо, гар байрлалын ба горосой хуягзалтын министр байһан Карл Андерсон Хилс — худалдаа наймаанай талаар хоорондоо үндэхэ США-гай президентийн туйлолгошор, Стэнфордск университетэй политэкономии профессор Майкл Боскин президентийн дэргэдхэ экономическа советтэ түрүүлгэгшээр томилогдоо. США-гаа Израильда, Нигеридэ, Сальвадордо, Норданида байһан олон сайд Томас Пикеринг ОН-ой дэргэдхэ саг үргэлжин тулоолгөшөөр табигдаа, ЦРУ-гай мунөөнэй толгойлогшо У. Уэбстер тагнуулай түбэй затаан абахын тула тэдэ ГДР-ий арадай палатада дамжуулагдаха юм.

БЕРЛИН. СЕПГ-гай ЦК-гай пленум хүдэлмэриг элдэ дүүргэбэ. СЕПГ-гай ЦК-гай Генеральна секретарь Эрх Хонеккерой хэлэн Политбюрогай элхилхэнь тэрэнэд баадагшад найшаагаа. Партийн элхилхэ XII сээзднэ 1990 оной майн 15-һаа 19 болотор Берлин хотод зарлаха шиндхэбэри абаба. 1989 оной арадай ажахи түсэд болон гүрэнэй бюджет тухай хуулинуудай проектнууд мун ла найшаагдаһан байгаа. Зүбшэн хэлсэжэ, баталан абахын тула тэдэ ГДР-ий арадай палатада дамжуулагдаха юм.

МНР-эй экономическа хүжэлтэ хамтын предпринимүүд гол үүрэг дүүргэдэ. Ашагта малтамал шарнуулууд элдэ дэнтэ компанитай «Монгол-советветмет» нэгдэл гададын ороонуудта республикийн худалдаг продукция 40 процентын үйлдбэрлэлдэ. Ойрын жэлүүдт совет-монгол хамтын предпринимүүд тэр тоодо мал ажалай продукция болбосооруула предпринимүүд байгуулагдаха юм.

Гэр байрын асуудал шиндхэдэ СССР-эй үзүүлгэдэ тулалжмын шуухала үдэжэ шагнараб автор байл тэмдэглэгдэ. Байгша табан жэлдэ совет барилгашад МНР-тэ 610 мянган дүрбэлжэ метр гэр байра бариха ээргэтэ.

[ТАСС].

Б. М. Балдаков

гобор гаргадаг байгаа. СССР-ийн артист Л. Лихановын ниймэл бээрэлхэ байдаг «Генералай даяар сагаан хубсайтай Б. Гремийн наймангала сүтгэ сцен дээрэ гаража ерэхынь харахад, хүрөөтэй гооёр үзэгдэхэ бэлэй. Маһагар бээтэй, бардам генералын аяр холын Хурамхаанай юрын хүүбүүн наадана гэжэ ханахад, юрэдөөл, гайхмаар лэ байдаг нэн.

Дергомийскин «Русалка» гэжэ оперодо Тээрмээнэй байрлалыг мартагдаһагүйгөөр ойлгууланнь ходо ханагдадаг. Тээрмээнэй ухаагаа тээрхихэ сцене ямар үнэмхээ зүбөөр харуулаа нэм да! Оперодо оперодо дуулаха үедөө Бадма Балдаковон билиг шадха улам мулгидажэ, алас гэн толоор бэлэй. Бородинай «Игорь тайжа» гэжэ оперодо тэрэ Галицкий тайжын партине дуулаа нэн.

Бурядай искусство, литературин хоёрдох декадада Бадма Балдаков «Игорь тайжа» гэжэ оперодо Галицкий тайжын партине найнаар гүйсэдхэжэ, Бурядай артистуудай амжалтада өөрингөө горитой хубиты оруулһан байна.

Бэлгитэй дуушанай наадаһан бүхы ролнуудыг нэрлэхэ болоо нээ, олон байха. Заримынь дурдабал, С. Рязановай

БАЙХАНААР ХАНАГДАЖА ЯБАДАГ...

Албанһаа бусад, театральн хөгжмэй техникумдэ 1939 ондо хурахадын, Буряда-Монголой искусство болон литературин түрүүшын декадада хэзэ бэлдхэл хэгдэжэ байгаа нэн. Тийн Б. Балдаков Москва ошохо зоной тоодо оруулагдаа бэлэй.

Удугуй 1940 оной октябры гара гаража, Буряда-Монголой республикийн түлөөлгэдэ ССР Союзай академическ Эхэ театрай сцен дээрэ концертнууд дээрхүүлаа эхилһэн байна. Бурядай түрүүшын опера бөөхэлдэ дулаахан гүнг, баяр басхалын түрүүлхэ, хэа хаангай эдэлһэн хандаа.

Бадма Мелентьевич бидэ хоёр нэгэ нотагта — Хурамхаанда түрэнэ сомди. Тиймхээ тэрэнэй гэрэлтэнь, өөрын багһаа мэдэхэ байгабэ, Эсэгэнь — Мелентий Николаевич набтархан аад, ширяг сула бээтэй, бүдэхэ бүдүүн дуутай хүн юм нэн. Бадмын ажы байл набтархан аад, марягуй бээтэй эхлээр байгаа. Тиймхээ Бадмын үндэр башуу нэн гүдэа. Зүгөөр театрай сцен дээр дуулахада, нанаа гооёр харагдадаг нэн. Найхан зөөлн шарагтай, аргагүй баян, гоо хоолтой дуушан буландаа гансага найшаагдадаг нээ даа. Эсэгээ наймажа, Бадма имэ найхан хоолойтой нэн гэжэ найшаб.

Хокомын Улаан-Үдэдэ бидэ нэгэ гэртэ байша нэмди. Нүүлэй жэлнүүдт филармонидо хүдэлдэг болоод байхадан, үлгөө бүхэндэ хүдэлмэригөө сугтаа ошодог байгабди.

Бүри дээр залуу найханһаа Бадма нотагтайгаа үрэн найхан коллективэй гэгшүүн болоод, дуу дуулаха эхилээ нэн. Нүүлдэн сэргэй албанда татагдаа, Номгон далайн флотой корабль дээрэ алба гаража байхад, тэрэ концерт бүхэндэ эдэбхитэйгээр хабалдажа ябаа.

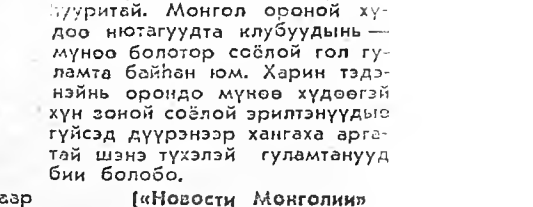
Удугуй 1940 оной октябры гара гаража, Буряда-Монголой республикийн түлөөлгэдэ ССР Союзай академическ Эхэ театрай сцен дээрэ концертнууд дээрхүүлаа эхилһэн байна. Бурядай түрүүшын опера бөөхэлдэ дулаахан гүнг, баяр басхалын түрүүлхэ, хэа хаангай эдэлһэн хандаа.

Бадма Мелентьевич бидэ хоёр нэгэ нотагта — Хурамхаанда түрэнэ сомди. Тиймхээ тэрэнэй гэрэлтэнь, өөрын багһаа мэдэхэ байгабэ, Эсэгэнь — Мелентий Николаевич набтархан аад, ширяг сула бээтэй, бүдэхэ бүдүүн дуутай хүн юм нэн. Бадмын ажы байл набтархан аад, марягуй бээтэй эхлээр байгаа. Тиймхээ Бадмын үндэр башуу нэн гүдэа. Зүгөөр театрай сцен дээр дуулахада, нанаа гооёр харагдадаг нэн. Найхан зөөлн шарагтай, аргагүй баян, гоо хоолтой дуушан буландаа гансага найшаагдадаг нээ даа. Эсэгээ наймажа, Бадма имэ найхан хоолойтой нэн гэжэ найшаб.

Классическа оперонуудта дуулахаа хангуугаар, концертнуудт Б. Балдаковой гүйсэдхэдэ программа үргэн хэз нэн. Харин ороноудай болон совет гайхашаг композиторуудт зоёхолон дуунуудыг тэрэ дуулаха дуратай байгаа. Буряда ардайнгаа уянгата дуунуудыг найжанаар дууладаг нэн! Гадна өөрингөөшье зоёхолон дуунуудыг амаргүйгөөр дууладаг бэлэй!

Тэрэни мэдэхэ байһан хүн бүхэн үрэн зөөлхөөр сонло хандагшын тэмдэглэгдэ. Зарим нэгэнэй үлүү гарамгаар магтахада, солхын үргэхэдэ, Бадма Мелентьевич досооһоо уураа хүрэдэг бэлэй. Тиймхээ суута дуушан хүн зоной эдэхэ зүрхэндэ найханһаа ханагдажа ябана хэ юм даа.

Ч. ШАНУШКИНА, РСФСР-ий арадай артистка.

ХАРИЛСААН ҮРГЭЛЖЭЛНӨӨР

Сөйлсэ байгуулалтын талээр харилсаа холбоной совет-монгол правительствууд хоорондын най болон ээлжээтэ сессид дээр арадай гэгээрэлэй искусствын, кинематографин, ном хэлхээ хэрэгтэй, олойд мэдээлэл тэрэгдэжэ хэрэгсэлнүүдэй асуудалуудаар харилсаагаа улам гүнзгээрүүлхэ тухай асуудал табигдана байна.

Азийн ерэдүүдэй эрт урдын сөйлсэ, памятник — «Нюсе» тобын Монгол ороной болон Россин элитэ эхэ түүхээдэй хүдэлмэринүүдэй хамтын номнуудыг хэлхээ хэрэг эхилдхэ урэн найханһаа фильм тобын арадай гэгээрэлэй мэргэжлээдэй СССР-т бэлдэлгэ найжаруулхын, 2000 он хүртээхи харилсаа холбоной, программа зоёхохо талаар совет тала хэдэ дуралдаг оруулан байна.

СОВЕТ БАРИЛГАШАДЫ ГАРАА

Дархан хотод най гайхмашагтай үйлэ хэрэг болобо. Совет барилгашад энэ 1176 һууритай дунда нургуул болзорхоон урид ашаглагдаа тушааба. Тэрэн багшанаарай байха хамтын байртай, нургад байха интернадайт юм. Энэ барилга — совет арадай монгол ажаллада бариһан бэлхын болоно.

СССР-эй техникеск туһалам исын ашаар, Монгол орондо 1970 оноо хойшо 570 мянган шахуу дүрбэлжэ метр талмай гэр байра баригдана байна. Байгша табан жэл соо Монголо совет барилгашадай гаруу арадай ажахида шуухала хэрэгтэй 480 барилга бодоодохо юм.

СОЕЛОН ТҮРҮҮЛХИН ТҮБ

Хэнтэйн аймгай Ундэр-Хан

